

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2010 m. liepos 6 d.¹

1. Šioje byloje keliamas Pagrindų [Pamatinio] sprendimo 2002/584/TVR² aiškinimo klausimas, susijęs su išduodančioje valstybėje narėje už akių priimtų sprendimų vykdymu. *Cour Constitutionnelle* (Belgija) iš esmės klausia, ar už akių nuteistą asmenį vykdančiosios valstybės narės teisminės institucijos turi perduoti prašymą dėl arešto orderio vertindamos kaip orderį baudžiamojo persekiojimo tikslais, ar kaip arešto orderį bausmės vykdymo tikslais. Vertinimas turi lemiama reikšmę, nes remiantis minėto pamatinio sprendimo tekstu vykdančioji valstybė narė pagal vieną orderio rūšį turi teisę kelti reikalavimą, kad perduotas asmuo galbūt būtų grąžintas, jei reikia, atlikti bausmę į minėtą valstybę, o pagal kitą ji tokios teisės neturi.

I — Teisinis pagrindas

A — Sąjungos teisė

2. Pagrindų [pamatinio] sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir

perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (toliau – pamatinis sprendimas) 5, 10 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nustatytas šio sprendimo tikslas ir pabrėžiama būtinybė užtikrinti pagrindinių teisių apsaugą:

„(5) Sąjungos siekis tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve reikalauja panaikinti ekstradiciją tarp valstybių narių ir pakeisti ją perdavimo sistema tarp teisminių institucijų. Be to, pradėjus taikyti naują nuteistų ar įtariamų asmenų perdavimo sistemą vykdant baudžiamuosius nuosprendžius ar traukiant baudžiamojon atsakomybėn, galima panaikinti dabartinės ekstradicijos tvarkos sudėtingumą ir jai būdingas vilkinimo tendencijas. Tradiciniai iki šiol egzistavę valstybių narių bendradarbiavimo santykiai laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje turėtų būti pakeisti teismo sprendimų baudžiamosiose bylose laisvo judėjimo sistema, taikoma ir ikiteisminiams, ir galutiniams sprendimams.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų [pamatinis] sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34).

<...>

(10) Europos arešto orderio mechanizmas remiasi aukštu valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu. Jo įgyvendinimą galima sustabdyti tik tuo atveju, jei viena iš valstybių narių sunkiai ir nuolat pažeidinėja [ES] 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytus principus, Tarybos nustatytus pagal [ES] 7 straipsnio 1 dalį, ir dėl to atsiranda jos 7 straipsnio 2 dalyje nurodytos pasekmės.

Šis pagrindų [pamatinis] sprendimas nekliudo valstybei narei taikyti savo konstitucines taisykles, susijusias su teisingu procesu, asociacijos laisve, spaudos laisve ir žodžio laisve kitose žiniasklaidos priemonėse.“

3. Pagrindų [pamatinio] sprendimo 1 straipsnyje pateikta Europos arešto orderio apibrėžtis ir dar kartą pažymima, kaip svarbu apsaugoti pagrindines asmenų, kuriems jis taikomas, teises:

<...>

„1. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę, arba sprendimą dėl įkalinimo.

(12) Šis pagrindų [pamatinis] sprendimas grindžiamas pagarba pagrindinėms teisėms ir principams, kurie pripažįstami [ES] 6 straipsnyje ir kurie atsispindi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, ypač jos VI skyriuje. Jokia šio pagrindų [pamatinio] sprendimo nuostata negali būti išaiškinta taip, lyg ji draustų atsisakyti perduoti asmenį, kurio areštui yra išduotas Europos orderis, kai yra objektyvių priežasčių manyti, kad minėtas arešto orderis yra išduotas, siekiant persekioti ar bausti asmenį dėl jo (jos) lyties, rasės, religijos, etninės kilmės, tautybės, kalbos, politinių įsitikinimų ar seksualinės orientacijos arba kad to asmens padėtis gali būti pažeista dėl bet kurios iš tų priežasčių.

2. Valstybės narės vykdo Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų [pamatinio] sprendimo nuostatomis.

3. Šis pagrindų [pamatinis] sprendimas nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisinius principus, įtvirtintus [ES] 6 straipsnyje.“

B.

4. Pamatinio sprendimo 4 straipsnyje išdėstyti neprivalomo nevykdymo pagrindai, kuriais gali remtis vykdančiosios valstybės narės teismas, o iš jų reikia išskirti to straipsnio 6 punkte nurodytą pagrindą:

„Vykdančioji teisminė institucija gali atsakyti vykdyti Europos arešto orderį:

<...>

6) jei Europos arešto orderis yra išduotas, siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, kai prašomas perduoti asmuo yra vykdančiojoje valstybėje arba yra jos pilietis ar gyventojas, ir toji valstybė imasi vykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo pagal savo vidaus teisę;

5. Pamatinio sprendimo 5 straipsnyje nustatytos garantijos, kurias turi suteikti išduodančioji valstybė narė ir kuriomis remiantis gali būti atsakyta perduoti, jei tos garantijos nesuteikiamos. Šioje byloje reikia atkreipti dėmesį į garantiją, susijusią su už akių priimtais sprendimais:

„Vykdančiajai teisminei institucijai vykdančiai Europos arešto orderį, pagal vykdančiosios

valstybės narės teisę gali būti taikomi šie reikalavimai:

1) kai Europos arešto orderis yra išduotas siekiant įvykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, priimtą *in absentia*, jei asmuo nebuvo pašauktas į teismą asmeniškai ar kitaip informuotas apie teismo posėdžio datą ir vietą, kas sąlygojo sprendimo priėmimą *in absentia*, perdavimui gali būti taikomas reikalavimas, kad išduodančioji teisminė institucija asmeniui, dėl kurio arešto yra išduotas Europos orderis, tinkamai užtikrintų galimybę prašyti persvarstyti bylą išduodančiojoje valstybėje narėje ir dalyvauti teisme;

<...>

3) kai asmuo, kurio atžvilgiu yra išduotas Europos arešto orderis, siekiant jį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, yra vykdančiosios valstybės narės pilietis arba gyventojas, perdavimui gali būti taikomas reikalavimas, kad apklausus asmenį, jis būtų grąžintas vykdančiajai valstybei narėi ir ten atliktų išduodančiojoje valstybėje narėje jam priimtą laisvės atėmimo bausmę arba įvykdytų sprendimą dėl įkalinimo.“

B — *Nacionalinė teisė*

nurodyto asmens pagrindines teises, kurios nurodytos [ES] 6 straipsnyje.“

6. Belgijos Karalystė pamatinį sprendimą į nacionalinę teisės sistemą perkėlė 2003 m. gruodžio 19 d. Įstatymu dėl Europos arešto orderio, o to įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje apibrėžtas jo tikslas:

8. Minėto įstatymo 6 straipsnyje nurodytas toks vienas iš neprivalomų nevykdymo pagrindų:

„Gali būti atsisakyta vykdyti šiais atvejais:

„3. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingas teismas, vadinamas išduodančiąja teismine institucija, kad kitos valstybės narės kompetentingas teismas, vadinamas vykdančiąja teismine institucija, areštuotų ir perduotų prašomą perduoti asmenį siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo.“

<...>

4. Jei Europos arešto orderis yra išduotas siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, kai prašomas perduoti asmuo turi Belgijos pilietybę arba nuolatinis Belgijos gyventojas ir kai kompetentingos Belgijos institucijos imasi vykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo pagal Belgijos teisę.

7. Šio įstatymo 4 straipsnyje nustatytas nevykdymo pagrindas, grindžiamas pagrindinių teisių apsauga:

<...>“

„Europos arešto orderį atsisakoma vykdyti tokiomis atvejais:

9. Gražinimo vykdančiajai valstybei procedūra išdėstyta 1990 m. gegužės 23 d. Įstatymo dėl nuteistų asmenų perkėlimo iš vienos valstybės į kitą, dėl lygtinai nuteistų ar lygtinai į laisvę išleistų asmenų stebėjimo perėmimo ir perdavimo bei laisvės atėmimo bausmių ir sprendimų įkalininti perėmimo ir perdavimo 18 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta:

<...>

5. Jei yra rimtų priežasčių manyti, kad Europos arešto orderio vykdymas pažeis

„Pagal teismo sprendimą, priimtą remiantis 2003 m. gruodžio 19 d. Įstatymo dėl Europos

arešto orderio 6 straipsnio 4 dalimi, galima perimti tame teismo sprendime nurodytos laisvės atėmimo bausmės arba sprendimo dėl įkalinimo vykdymą. Bausmė arba sprendimas dėl įkalinimo vykdomas remiantis šio įstatymo nuostatomis.“

10. 1990 m. gegužės 23 d. įstatymo 18 straipsnis yra VI skyriuje „Dėl užsienyje paskelbtų laisvės atėmimo bausmių ir sprendimų dėl įkalinimo vykdymo Belgijoje“. Jis turi būti skaitomas atsižvelgiant į to paties įstatymo 25 straipsnį, kuriame nustatyta:

„V ir VI skyrių nuostatos netaikomos už akių priimtiems baudžiamiesiems nuosprendžiams, išskyrus 18 straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus, kai kalbama apie nuosprendį už akių, kuris įgijęs *res judicata* galią.“

11. Pagal 1990 m. gegužės 23 d. įstatymo 25 straipsnį aptariamam įstatymo 6 straipsnio 4 dalis yra netaikoma Europos arešto orderio, išduoto siekiant vykdyti už akių paskelbtą laisvės atėmimo bausmę, tačiau kurią nuteistasis dar gali skusti ir to daryti neatsisakė, vykdymo procedūrai.

12. Dėl garantijų, kurias turi suteikti išduodančioji valstybė narė, Belgijos teisės

aktų leidėjas minėtame 2003 m. įstatyme nustatė:

„Kai Europos arešto orderis yra išduotas siekiant įvykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, priimtą *in absentia*, jei asmuo nebuvo pašauktas į teismą asmeniškai ar kitaip informuotas apie teismo posėdžio datą ir vietą, o tai lėmė sprendimo priėmimą *in absentia*, perdavimui gali būti taikomas reikalavimas, kad išduodančioji teisminė institucija asmeniui, dėl kurio arešto yra išduotas Europos orderis, tinkamai užtikrintų galimybę prašyti persvarstyti bylą išduodančiojoje valstybėje narėje ir dalyvauti teisme.“

Išduodančiosios valstybės teisėje esanti nuostata, kurioje numatyta galimybė pateikti skundą ir nurodytos skundo pateikimo sąlygos, iš kurių galima spręsti, kad asmuo realiai galės ja pasinaudoti, turi būti laikoma pakankama garantija, nurodyta pirmoje pastraipoje.“

13. 2003 m. įstatymo 8 straipsnyje yra nuostata dėl perdavimo su išlyga, taikoma arešto orderiams, išduotiems baudžiamąjį persekiojimo tikslais:

„Kai asmuo, nurodytas Europos arešto orderyje, išduotame siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, turi Belgijos pilietybę arba nuolat gyvena Belgijoje, jo perdavimui gali būti taikoma sąlyga, kad asmuo po teismo būtų grąžintas į Belgiją ten atlikti laisvės atėmimo

bausmės arba sprendimo dėl įkalinimo, kuris būtų jam paskelbtas išduodančiojoje valstybėje.“

II — Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir procesas Belgijos teismuose

14. 2000 m. birželio mėn. Bukarešto teismas nuteisė Rumunijos pilietį I. B. ketverių metų laisvės atėmimo bausme už neteisėtą prekybą branduolinėmis ir radioaktyviomis medžiagomis. Buvo nuspręsta, kad sprendimas, kuris patvirtintas apeliacinėje instancijoje 2001 m. balandžio mėn., bus vykdomas taikant laisvės suvaržymo režimą. 2002 m. sausio 15 d. Rumunijos Aukščiausiasis teismas patvirtino I. B. skirtą baudą, tačiau nusprendė, kad bausmė turi būti atliekama kalėjime. Aukščiausiojo teismo sprendimas buvo priimtas už akių, I. B. asmeniškai neinformavus apie posėdžio, kuriame priimtas toks sprendimas, datą ir vietą.

15. I. B. teigia, kad teismų sprendimai buvo priimti smarkiai pažeidžiant procesines garantijas. Pasak I. B., būtent dėl to jis buvo priverstas pabėgti iš savo šalies ir įsikurti Belgijoje, kur nepertraukiamai gyveno iki šios dienos ir niekada neatliko jam paskirtos bausmės.

16. 2006 m. vasario 14 d. iš Belgijos valdžios institucijų I. B. gavo leidimą gyventi ilgiau nei tris mėnesius. Be to, remiantis bylos dokumentais matyti, kad I. B. gyvena Belgijoje nuo 2002 m. su žmona ir trimis vaikais. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad I. B. žmona Belgijoje turi savarankiškai dirbančio asmens statusą.

17. 2007 m. gruodžio 11 d. Belgijos policija, gavusi 2006 m. vasario 10 d. Interpolo pranešimą, sulaukė I. B. ir uždarė jį į kalėjimą. Pranešime buvo nurodyta I. B. suimti ir perduoti Rumunijai, kad būtų galima įvykdyti minėtą sprendimą, kurį priėmė tos šalies Aukščiausiasis teismas. Po ikiteisminio tyrimo teisėjo apklausos gruodžio 12 d. I. B. lygtinai paleistas į laisvę, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl jo perdavimo.

18. 2007 m. gruodžio 13 d. Bukarešto teismas išdavė Europos arešto orderį dėl I. B. sulaikymo, siekiant jam įvykdyti ketverių metų įkalinimo bausmę, kuri paskirta Rumunijoje.

19. 2007 m. gruodžio 19 d. I. B. *Office des étrangers* (Užsieniečių reikalų tarnyba) pateikė prašymą dėl prieglobsčio, kuris buvo priimtas 2008 m. kovo 11 d. Tačiau tų pačių metų liepos 7 d. pabėgėlių ir asmenų be pilietybės generalinis komisariatas atmetė I. B. prašymą [suteikti pabėgėlio statusą]. I. B. *Conseil d'Etat*

B.

dėl šio sprendimo pateikė ieškinį, kuris šiuo metu nagrinėjamas minėtame teisme.

būtų kalbama apie baudžiamojo persekiojimo tikslais išduotą orderį, Belgijos valdžios institucijos galėtų kelti reikalavimą, kad perduvus I. B. vėliau jis būtų grąžintas į Belgiją, kur gyvena.

20. 2008 m. vasario 29 d. *procureur du Roi* (valstybės prokuroras) paprašė Nivelio (Belgija) pirmosios instancijos teismo pripažinti, kad Rumunijos teismo išduotas Europos arešto orderis yra vykdytinas. Tų pačių metų liepos 22 d. tas teismas pripažino, kad orderis atitinka visas įstatyme numatytas sąlygas. Tačiau jis atkreipė dėmesį, kad perduoti prašoma siekiant įvykdyti už akių priimtą teismo sprendimą, kuris dar nėra galutinis. Atsižvelgdamas į šią aplinkybę, minėtas teismas nusprendė, kad pagal Rumunijos proceso teisę I. B. turi teisę, kadangi buvo nuteistas už akių, būti teisiamas iš naujo teisme, kuris būtų nagrinėjęs kaip pirmosios instancijos teismas.

22. Teismas nusprendė, kad tai yra baudmės vykdymo tikslais išduotas orderis, ir nerado jokio teisinio pagrindo jo nevykdyti arba kelti reikalavimą dėl vėlesnio grąžinimo.

23. Sistemingu Belgijos įstatymų aiškinimu grindžiamos abejonės yra pagrindas Nivelio pirmosios instancijos teismui pateikti *Cour Constitutionnelle* klausimą dėl konstitucingumo, kuris formuluojamas taip:

21. Nivelio pirmosios instancijos teismui kilo abejonų dėl to, kaip vertinti Rumunijos teismo išduotą Europos arešto orderį. Pirma, jis gali būti vertinamas kaip baudmės, būtent 2002 m. skirtos baudmės, kurią vėliau patvirtino Rumunijos Aukščiausiasis teismas, vykdymo tikslais išduotas orderis. Antra, kadangi I. B. turi teisę būti iš naujo teisiamas, nes buvo nuteistas už akių, prašymas gali būti vertinamas kaip baudžiamojo persekiojimo tikslais išduotas orderis. Vertinimo pasirinkimas turi didelę svarbą, nes jei tai baudmės vykdymo tikslais išduotas orderis, I. B. negalėtų prašyti leisti ją atlikti Belgijoje, kadangi tai nėra galutinio sprendimo vykdymas. Atvirkščiai, jei

„Ar 2003 m. gruodžio 19 d. Įstatymo dėl Europos arešto orderio 8 straipsniu, kuris aiškinamas kaip taikomas tik Europos arešto orderiui, išduotam siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn, o ne orderiui, išduotam siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, pažeidžiami Konstitucijos 10 ir 11 straipsniai, nes juo neleidžiama Belgijos pilietybę turinčio asmens arba asmens, kuris nuolat gyvena Belgijoje ir kurio atžvilgiu išduotas Europos arešto orderis siekiant vykdyti sprendimu už akių paskelbtą laisvės atėmimo bausmę, perdavimui išduodančiajai teisminei institucijai taikyti reikalavimą, kad pateikęs skundą ir pasinaudojęs nauju teismo procesu, dėl kurių išduodančioji teisminė institucija pateikia pakankamas garantijas pagal minėto įstatymo

7 straipsnį, tas asmuo būtų grąžintas į Belgiją atlikti laisvės atėmimo bausmės arba sprendimo dėl įkalinimo, kuris priimtas išduodančiojoje valstybėje?“

Tarybos pagrindų [pamatinio] sprendimą 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos 4 straipsnio 6 punktą, o arešto orderiu baudžiamojo persekiojimo tikslais pagal to paties pamatinio sprendimo 5 straipsnio 3 punktą?

24. *Cour Constitutionnelle* nusprendė, kad klausimas susijęs su sritimi, kuri iš esmės reikalauja pamatinio sprendimo išaiškinimo. Išklausęs šalis, per minėtą papildomą procesą dėl konstitucingumo minėtas teismas nusprendė pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

III — Procesas Teisingumo Teisme

25. 2009 m. liepos 31 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje buvo užregistruota *Cour Constitutionnelle* nutartis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kurioje pateikti tokie klausimai:

„1. Ar Europos arešto orderis, išduotas siekiant vykdyti už akių priimtą nuosprendį nuteistam asmeniui nepranešus apie teismo posėdžio vietą ar datą, kurį jis dar gali skųsti, turi būti laikomas ne arešto orderiu siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę ar sprendimą dėl įkalinimo pagal 2002 m. birželio 13 d. Europos Sąjungos

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar to paties pamatinio sprendimo 4 straipsnio 6 punktą ir 5 straipsnio 3 punktą turi būti aiškinami kaip valstybėms narėms draudžiantys jų teritorijoje gyvenančio asmens, kuris pirmajame klausime nurodytomis aplinkybėmis minimas arešto orderyje, išduotame siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, perdavimui išduodančiosios valstybės teisinėms institucijoms taikyti reikalavimą, kad tas asmuo būtų grąžintas į vykdančiąją valstybę atlikti laisvės atėmimo bausmės ar sprendimo dėl įkalinimo, kuris galutinai būtų jam paskelbtas išduodančiojoje valstybėje narėje?

3. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tais straipsniais pažeidžiami Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnio 2 dalis ir, konkrečiai kalbant, lygybės ir nediskriminavimo principas?

4. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar to paties pamatinio sprendimo 3 ir 4 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės teisminėms institucijoms atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad jį vykdant bus pažeistos atitinkamo asmens pagrindinės teisės, nurodytos Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnio 2 dalyje?“
- kad jį perdavus vėliau jis bus grąžintas atlikti bausmę jos teritorijoje.
29. Tokia išvada yra toliau išdėstyto aiškinimo rezultatas.

26. I. B., Belgijos, Vokietijos, Austrijos, Lenkijos, Švedijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, taip pat Taryba bei Europos Komisija pateikė rašytines pastabas.

27. Per 2010 m. gegužės 11 d. vykusį posėdį Belgijos ir Švedijos vyriausybės bei Komisija pateikė pastabas žodžiu.

30. Pamatinio sprendimo 4 straipsnio 6 punktu vykdančiajai teisminei institucijai leidžiama atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, jeigu jis išduodančioje valstybėje narėje išduotas „siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo“ ir jei nubaustas asmuo yra vykdančiosios valstybės narės pilietis ar gyventojas. Tokiu atveju ir, jei vykdančioji valstybė narė įsipareigoja pati vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, orderį turintis taikyti teismas gali atsisakyti tai padaryti. Kalbant pamatiniame sprendime vartojamais terminais, tai yra „neprivalomo nevykdymo pagrindas“.

IV — Pirminis vertinimas

28. Šioje byloje keliamas prejudicinis klausimas susijęs su Pamatinio sprendimo 2002/584 aiškinimu. *Cour Constitutionnelle* pažymi, jog minėtas pamatinis sprendimas gali būti aiškinamas taip, kad iš valstybėje narėje už akių nuteisto asmens gali būti atimta galimybė, jog vykdančioji valstybė narė iškeltų reikalavimą,

31. Be to, pamatinio sprendimo 5 straipsnyje išdėstytos garantijos, kurias turi suteikti išduodantieji teismai, jei nori, kad jų sprendimai būtų vykdomi pagal Pamatiniame sprendime 2002/584 nurodytas procedūras. Be kita ko, reikia atkreipti dėmesį į 1 dalyje nurodytą garantiją, pagal kurią perdavimui galima kelti reikalavimą, jog bus laikomasi tam tikrų sąlygų, jei, turint galvoje, jog kaltinamasis buvo nuteistas už akių, nėra garantijos, užtikrinančios, jog arešto orderyje nurodytas asmuo

galės prašyti atnaujinti procesą³. 3 punkte taip pat pažymėta, kad perdavimui galima kelti reikalavimą, kai arešto orderis išduotas baudžiamojo persekiojimo tikslais ir kai jame nurodytas asmuo yra vykdančiosios valstybės narės pilietis arba gyventojas. Šiuo atveju perdavimui galima kelti vienintelį reikalavimą, kad išduodančioji valstybės narė išipareigotų asmenį grąžinti vykdančiajai valstybei nareje joje „atlikti išduodančiojoje valstybėje narėje jam skirtą laisvės atėmimo bausmę arba įvykdyti sprendimą dėl įkalinimo“.

32. Taigi Pamatiniu sprendimu 2002/584 suteikiama apsauga vykdančiosios valstybės narės piliečiams ar gyventojams, kad būtų išsaugoti su tam tikra teritorija jų palaikomi ryšiai. Galiausiai kalbama apie tam tikrą arešto orderio išimtį, grindžiamą tam tikrų emociinių ryšių, kuriuos asmuo palaiko su savo artimiausia aplinka, apsauga, kuria taip pat siekiama sudaryti palankesnes sąlygas galimam grįžimui į visuomeninį gyvenimą. Kita vertus, tuo sprendimu taip pat apsaugomi asmenys, kurie išduodančiojoje valstybėje buvo nu-teisti už akių; pagal jį tokius asmenis galima

grąžinti tik tuo atveju, jei užtikrinama, kad jie galės būti teisiami iš naujo.

33. Kaip konstatavo *Cour Constitutionnelle*, šių dviejų tikslų junginys lemia nelogišką rezultatą. Tai atvejis, kai reikia apsaugoti asmenį, kuris vienu metu atsiduria abiejuose padėtyse. Būtent taip yra I. B. atveju: Rumunijos pilietis, teisėtai gyvenantis ir šeimą sukūręs išduodančioje valstybėje narėje (Belgijoje), vis dėlto turi grįžti į Rumuniją, kad būtų įvykdyta už akių skirta bausmė, su kurios padariniais jis turės kovoti reikalaudamas naujo proceso, į kurį jis turi teisę. Tad kokį arešto orderį išdavė Rumunijos išduodančiosios institucijos esant tokioms aplinkybėms? Ar tai orderis dėl bausmės vykdymo, ar orderis dėl baudžiamojo persekiojimo? Tai galėtų būti pirmasis minėtas arešto orderis, tačiau tokiu atveju Belgijos teismai neturėtų teisės nei pagal pamatinį sprendimą, nei pagal nacionalinę teisę kelti reikalavimą, kad I. B. bus perduotas su sąlyga, jog vėliau bus grąžintas į Belgiją atlikti jam skirtos bausmės.

34. Toks Belgijos teismų negalėjimas kelti reikalavimo, kad I. B. bus perduotas tik su sąlyga, jog vėliau galės sugrįžti atlikti bausmės valstybėje, kurioje gyvena, yra priežastis, dėl kurios Nivelio pirmosios instancijos teismas ir *Cour Constitutionnelle* iškelė prejudicinius klausimus.

3 — Reikia atkreipti dėmesį, kad ši nuostata buvo panaikinta ir pakeista nauju 4a straipsniu, įtrauktu 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, iš dalies keičiančiu Pamatinius sprendimus 2002/584/TVR, 2005/214/TVR, 2006/783/TVR, 2008/909/TVR ir 2008/947/TVR ir stiprinančiu asmenų procesines teises bei skatinančiu tarpusavio pripažinimo principo taikymą sprendimams, priimtiems atitinkamam asmeniui asmeniškai nedalyvavus teisminiame nagrinėjime (OL L 81, 2009 3 27, p. 24).

V — Dėl pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų

35. Pirmuoju klausimu *Cour Constitutionnelle* prašo Teisingumo Teismo išaiškinti, ar orderis, išduotas siekiant įvykdyti už akių paskirtą bausmę, kurią dar galima skusti, yra arešto orderis siekiant įvykdyti bausmę, ar arešto orderis baudžiamojo persekiojimo tikslais. Antruoju klausimu minėtas teismas klausia, ar tuo atveju, jei Rumunijos institucijų išduotas orderis būtų laikomas orderiu siekiant įvykdyti bausmę, Nivelio pirmosios instancijos teismas galėtų, remdamasis pamatiniu sprendimu, kelti reikalavimą, kad I. B. bus perduotas su sąlyga, jog vėliau bus grąžintas į vykdančiąją valstybę narę atlikti bausmės arba kad būtų įvykdytas sprendimas dėl įkalinimo, kuris galutinai būtų priimtas išduodančioje valstybėje narėje.

36. Nors abu klausimai yra visiškai skirtingi, manau, kad jie gali būti nagrinėjami kartu. Kaip bus nurodyta vėliau, šios bylos esmė yra pamatinio sprendimo 4 straipsnio 6 punkto ir 5 straipsnio 3 punkto aiškinimas, kai arešto orderiu siekiama, kad asmuo grįžtų į išduodančiąją valstybę narę ir ten būtų iš naujo teisiamas. Konkrečios orderio rūšies nustatymas yra pašalinis klausimas, nes, kaip įrodysiu vėliau, pamatinis sprendimas gali būti aiškinamas taip, kad bet kuriuo atveju asmenims juo užtikrinamos minėtose nuostatose išvardytos garantijos, nepaisant to, ar būtų

atšakyta jį perduoti, ar perdavimui būtų keliamas reikalavimas, ir neatsižvelgiant į arešto orderio formą.

37. Visų pirma reikia pažymėti, kad pamatiniu sprendimu siekiama daugiašalę ekstradicijos sistemą tarp valstybių narių pakeisti abipusio pripažinimo principu pagrįsta nu-teistų ar įtariamų asmenų perdavimo tarp teisminių institucijų vykdant baudžiamuosius nuosprendžius ar traukiant baudžiamojon atsakomybėn sistema⁴. Remiantis pamatinio sprendimo 1 straipsnio 2 dalimi, valstybės narės turi vykdyti Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pamatinio sprendimo nuostatomis.

38. Tokia prielaida sudarė Teisingumo Teismui galimybę pripažinti, kad bet kokia nevykdymo pagrindus ribojanti nacionalinė nuostata „tik dar labiau sustiprina šiuo pamatiniu sprendimu nustatytą perdavimo sistemą, stiprindama laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę“⁵. Todėl kuo labiau ribojama nacionalinės teisės aktų leidėjų teismams suteikiama diskrecija nuspręsti nevykdyti arešto orderio, tuo labiau sustiprinama pamatiniu sprendimu sukurta bendradarbiavimo sistema.

4 — 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimas *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, Rink. p. I-3633, 28 punktas).

5 — 2009 m. spalio 6 d. Sprendimas *Wolzenburg* (C-123/08, Rink. p. I-9621, 58 punktas).

Teismo sprendime nurodyta, kad „teisės aktas, kuris apriboja situacijas, kai vykdančioji teisminė institucija gali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, tik palengvina prašomų perduoti asmenų perdavimą remiantis Pamatinio sprendimo 2002/584 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu abipusio pripažinimo principu, kuris yra esminė šiuo sprendimu nustatyta taisyklė“⁶.

39. Remiantis negausia šiandien egzistuojančia teismų praktika galima daryti išvadą, kad valstybės narės turi siaurai aiškinti pamatinio sprendimo 4 straipsnyje nurodytus neprivalomus pagrindus ir 5 straipsnyje išdėstytas reikalaujamas garantijas. Todėl turėtų būti atmestas bet koks ekstensyvus aiškinimas, pagal kurį orderiams, išduotiems siekiant įvykdyti bausmę ar sprendimą dėl įkalinimo, reikėtų taikyti minėtoje pamatinio sprendimo 5 straipsnio 3 punkte nurodytą baudžiamojo persekiojimo tikslais išduotam arešto orderiui taikomą sąlygą dėl nevykdymo.

40. Šį argumentą sustiprina pamatinio sprendimo 5 straipsnio 1 punkto tekstas, kuriuo

remiantis vykdančiajam teismui leidžiama perduodant kelti reikalavimą, kad už akių nuteistas asmuo turėtų teisę į naują procesą. Šis straipsnis grindžiamas Europos žmogaus teisių teismo praktika šioje srityje⁷, ir, jo nuomone, visų garantijų, kurios suteikiamos tokiam asmeniui kaip I. B., bus laikomasi, jeigu jam bus užtikrinta galimybė būti teisiamam iš naujo laikantis visų suteiktų garantijų.

41. Nepaisant to, jog šis aiškinimas yra svarus atsižvelgiant į tai, kad jis glaudžiai susijęs su pamatinio sprendimo tekstu, aš negaliu jam pritarti. Atvirkščiai, manau, kad negalima taikyti išimties teisei atlikti bausmę šalyje, kur asmuo gyvena, jei prašoma iš naujo vykdyti teismo procesą.

42. Visų pirma svarbu pažymėti, jog Teisingumo Teismas niekada savo praktikoje neigė, kad nevykdymo pagrindai ir sąlygos, nustatytos atitinkamai pamatinio sprendimo 4 ir 5 straipsniuose, turėtų būti aiškinamos siaurai. Atvirkščiai, minėtas Sprendimas *Wolzenburg* yra labai aiškus, ir visų pirma dėl to, kad jame Teismas atsisako šias nuostatas

6 — Minėto Sprendimo *Wolzenburg* 59 punktas.

7 — Žr., be kita ko, 2004 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Goddi prieš Italiją* 27 punktą; 1998 m. kovo 26 d. Sprendimo *Ekbatani prieš Švediją* 25 punktą; 1992 m. vasario 25 d. Sprendimo *Pfeifer ir Plankl prieš Austriją* 37 punktą; 1999 m. sausio 21 d. Sprendimo *Van Geyselhem prieš Belgiją* 34 punktą ir 2003 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Poitrinol prieš Prancūziją* 31 punktą.

aiškinti konkrečiai bei pripažįsta, kad „įgyvendindamos [4 straipsnio nuostatas] valstybės narės *neišvengiamai turi tam tikrą diskreciją*“⁸. Taigi Teisingumo Teismas ne tik nekalba apie aiškinimą siaurai, bet ir nepripažįsta, kad valstybės narės turi didelę diskreciją. Atvirkščiai, jų diskrecija yra „tam tikra“ ir jokiū būdu ne didelė.

konvencijoje bei Europos žmogaus teisių teismo praktikoje⁹ nustatytas reikalavimas. Nu-teisto asmens galimybė atlikti bausmę ten, kur jis turi asmeninius ir emocinius ryšius, yra minėtos konvencijos 8 straipsnyje nustatyta garantija, kurią norėta atspindėti pamatiniame sprendime. Vis dėlto kalbama apie išimtis, kuriomis taip pat siekiama „leisti vykdančiajai teisminei institucijai suteikti ypatingą reikšmę galimybei padidinti prašomo perduoti asmens šansus socialiai reintegruotiis atlikus jam skirtą bausmę“¹⁰, nes tai yra vertybė, kuri tam tikrose valstybėse narėse yra pats baudžiamosios teisės tikslas¹¹.

43. Antra, atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, manau, kad aiškinant pamatinio sprendimo turinį ir tikslus reikia atsižvelgti į visus šiuo teisės aktu siekiamus tikslus. Kadangi abipusis pripažinimas yra priemonė, sustiprinanti saugumo, laisvės ir teisingumo erdvę, pagrindinių teisių ir laisvių apsauga yra būtina sąlyga, kad ši erdvė galėtų teisėtai egzistuoti ir vystytis. Pamatiniame sprendime apie tai kalbama ne vieną kartą 10 ir 12–14 konstatuojamosiose dalyse bei 1 straipsnio 3 dalyje. Taigi, nors pamatinio sprendimo 5 straipsnio 1 punkte įtvirtinta Europos žmogaus teisių teismo pripažinta garantija susijusi su už akių priimtais sprendimais, taip pat reikia pažymėti, kad pamatinio sprendimo 4 straipsnio 6 punkte ir 5 straipsnio 3 punkte atsispindi 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių

44. Be to, būtinybė aiškinti pamatinį sprendimą atsižvelgiant į pagrindinės teisės tapo privaloma įsigaliojus Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijai, kurios 7 straipsnyje

8 — Minėto Sprendimo *Wolzenburg* 61 punktas (pasviruoju šriftu pažymėta mano).

9 — Žr., be kita ko, 1997 m. rugsėjo 26 d. EŽTT sprendimo *Mehemi prieš Prancūziją*, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VI, 34 punktą; 1998 m. vasario 19 d. Sprendimo *Dalia prieš Prancūziją*, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-I, 52 punktą; 2001 m. liepos 2 d. Sprendimo *Boutif prieš Šveicariją*, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-IX, 39, 41 ir 46 punktus; 2001 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Sen prieš Nyderlandus* 40 punktą; 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *Amrollahi prieš Daniją* 33–44 punktus ir 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Slivenko prieš Lietuvą* 94 punktą.

10 — 2008 m. liepos 17 d. Sprendimas *Kozłowski* (C-66/08, Rink. p. I-6041, 45 punktas) ir minėto Sprendimo *Wolzenburg* 62 punktas.

11 — Žr., pvz., Italijos Konstitucijos 27 straipsnio 3 dalį ir Ispanijos Konstitucijos 25 straipsnio 2 dalį.

įtvirtinta teisė į privatų ir šeiminių gyvenimą¹². Iki tos dienos priimtuose Teisingumo Teismo sprendimuose buvo daroma labai konkre- ti nuoroda į laisvą asmenų judėjimą, tačiau juose tiesiogiai nesikišama į šios pagrindi- nės teisės ir teismų bendradarbiavimo bau- džiamosiose bylose santykį. Tai, kad minėti sprendimai *Kozlovski* ir *Wolzenburg* buvo pri- imti iki šios chartijos įsigaliojimo, yra logiškai susiję su tokiu rezultatu. Tačiau nuo 2009 m. gruodžio 1 d. pamatinio sprendimo 4 straips- nio 6 punktą ir 5 straipsnio 3 punktą turi būtina būti aiškinami atsižvelgiant į šios chartijos 7 straipsnį. Tokiomis aplinkybėmis šios išvados 38–40 punktuose aptariamam siauram aiškinimui negali būti pritarta.

45. Trečia, Europos teisės aktų leidėjo valia negali būti aiškinama taip, kad gautas rezulta- tas prieštarautų siekiamiems tikslams. Nesiū- lau Teisingumo Teismui skaityti atsižvelgiant į pamatinio sprendimo tikslus, tačiau būtų pa- geidautina, kad jis nepateiktų aiškinimo, kuris jiems *prieštarautų*. Tokia išvada reikštų pri- pažinimą, kad išdėstytas siauras aiškinimas (kurio siūlau nesilaikyti) yra nesuderinamas su pamatiniu sprendimu ir su pagrindinėmis

teisėmis, kurias aptariamuose teisės aktuose siekiama atspindėti.

46. Vis dėlto ką tik išdėstyti argumentai tvir- tai įrodo, kad aiškus galimybės kelti sąlygas dėl orderio, išduoto siekiant įvykdyti bausmę, vykdymo nebuvimas pamatiniame sprendime šios bylos aplinkybėmis neatspindi aiškaus teisės aktų leidėjo sprendimo, kuris yra aiš- kios ir tikslios politinės valios rezultatas. Ma- nau, kad šiuo atveju, atvirksčiai, kalbama apie tam tikrą nutylėjimą konkrečiu klausimu, kurį lėmė ydingas reglamentavimo būdas, ir šis klausimas gali ir turi būti sprendžiamas aiškinant, o ne kuriant naują nevykdymo pagrindą.

47. Nepaisant to, kad mano ką tik pateiktas aiškinimas sudaro galimybę iš karto atsakyti į *Cour Constitutionnelle* pateiktą klausimą, negalima paneigti, jog kyla tam tikrų neaišku- mų dėl arešto orderio kvalifikavimo šios bylos aplinkybėmis. Šiuo atveju Belgijos Karalystė ir Lenkijos Respublika teigia, kad už akių pri- imto sprendimo, dėl kurio gali būti pateiktas specialusis kasacinis skundas, vykdymas yra orderis baudžiamojo persekiojimo tikslais pa- gal pamatinio sprendimo 5 straipsnio 3 punk- tą. Savo ruožtu I. B., Vokietijos Federacinė Respublika, Austrijos Respublika, Švedijos

12 — Žr., be kita ko, 2002 m. liepos 11 d. Sprendimą *Carpenter* (C-60/00, Rink. p. I-6279, 38 punktą), 2002 m. liepos 25 d. Sprendimą *MRAK* (C-459/99, Rink. p. I-6591, 53 punktą), 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (C-157/03, Rink. p. I-2911, 26 ir 41 punktai), 2006 m. balan- džio 27 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (C-441/02, Rink. p. I-3449, 109 punktą) ir 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Eind* (C-291/05, Rink. p. I-10719, 44 punktą).

Karalystė ir Komisija sutaria, kad tai orderis dėl baudmės vykdymo pagal pamatinio sprendimo 4 straipsnio 6 punktą.

48. Visų pirma turiu pažymėti, kad visos bylos šalys tam tikra prasme yra teisios, nes I. B. bus perduotas Rumunijai atlikti už akių paskirtos baudmės, kuri yra pagrindas surengti antrą procesą jam suteikiant visas garantijas, kurios iš pradžių nebuvo užtikrintos. Tačiau nemanau, kad I. B. areštui išduotas orderis būtina turi būti kaip nors kvalifikuojamas. Manau, kad toks orderis, kaip antai šioje byloje, patenka į abi kategorijas atsižvelgiant į laiką ir atitinkamo asmens elgesį.

49. Iš tikrųjų arešto orderis, kuriuo vykdomas už akių priimtas sprendimas, visada išduodamas išduodančioje valstybėje narėje kaip orderis baudžiamojo persekiojimo arba sprendimo dėl įkalinimo vykdymo tikslais. Kadangi arešto orderis yra tarpvalstybinis, taip įvyks daugeliu atvejų, ir į tai buvo atsižvelgta pamatiniame sprendime, kurio 5 straipsnio 1 punkte numatytos garantijos, konkrečiai kalbant,

tam, kad nebūtų atimta bet kokia galimybė reikšti ieškinį, kurią suteikia už akių priimti sprendimai. Kadangi arešto orderis išduotas, akivaizdu, jog išduodančioji valstybė narė jį priėmė baudmės vykdymo tikslais, ir kitaip būti negali, nes dar nėra žinoma, ar asmuo, kurio atžvilgiu išduotas orderis, nesipriešins perdavimui arba ar jis pageidaus naujo teismo proceso. Tai priklausys konkrečiai nuo asmens, kuris tuo metu, kai jam bus pranešta apie arešto orderį, galės pasinaudoti pamatinio sprendimo 11 ir 13 straipsniuose nurodyta procedūra ir taip pat galės vykdančiosios valstybės teismo prašyti, jei to dar nepadarė, prižiūrėti, ar laikomasi minėto sprendimo 3–5 straipsniuose nustatytų garantijų.

50. Remiantis tuo, kas išdėstyta, reikia atkreipti dėmesį, kad arešto orderis, pagal kurį kaltinamasis gali būti iš naujo teisiamas išduodančioje valstybėje narėje, formaliai yra orderis baudmės arba sprendimo dėl įkalinimo vykdymo tikslais, kuris, jei asmuo pareiškia norįs būti iš naujo teisiamas, materialiai virsta orderiu baudžiamojo persekiojimo tikslais. Dėl šio pasikeitimo negali išnykti jokia pamatiniame sprendime nustatyta garantija, taikoma bet kuriam asmeniui, kurio atžvilgiu išduotas arešto orderis. Atvirksčiai, minėto pamatinio sprendimo 5 straipsnio 1 punktu, kuriuo siekiama išspręsti už akių priimtų sprendimų sukeltas problemas, taikymas keičia arešto orderio formą, tačiau neturi įtakos atitinkamam asmeniui pagal Sąjungos teisę suteiktoms teisėms.

51. Todėl pamatinio sprendimo 5 straipsnio 3 punktą Teisingumo Teismui siūlau aiškinti taip, kad jei įvykdytos pamatinio sprendimo 5 straipsnio 1 punkte numatytos sąlygos, pagal jį leidžiama vykdančiajai valstybei narei kelti reikalavimą, kad orderis bausmės ar sprendimo dėl įkalinimo tikslais bus vykdomas, jei išduodančioji valstybė narė suteiks garantiją, kad atitinkamas asmuo, kuris yra vykdančiosios valstybės narės pilietis arba gyventojas, bus jai grąžintas, kad, jei reikia, jos teritorijoje atliktų jam skirtą bausmę ar būtų įvykdytas sprendimas dėl įkalinimo.

VI — Trečiasis ir ketvirtasis prejudiciniai klausimai

52. Atsižvelgiant į ankstesnėje dalyje išdėstytus argumentus, trečiojo ir ketvirtojo klausimų nagrinėti nereikia. Manau, kad mano siūlomas atsakymas į du pirmuosius klausimus yra teisingas, atsižvelgiant į pamatinio sprendimu siekiamus tikslus ir net į pagrindines teises. Todėl manau, kad nereikia nagrinėti likusių *Cour Constitutionnelle* pateiktų klausimų.

VII — Išvada

53. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui į *Cour Constitutionnelle* pateiktus prejudicinius klausimus siūlau atsakyti taip:

„2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų [pamatinio] sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos 5 straipsnio 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad jei įvykdytos pamatinio sprendimo 5 straipsnio 1 punkte numatytos sąlygos, pagal jį leidžiama vykdančiajai valstybei narei kelti reikalavimą, kad orderis bausmės ar sprendimo dėl įkalinimo tikslais bus vykdomas, jei išduodančioji valstybė narė suteiks garantiją, kad atitinkamas asmuo, kuris yra vykdančiosios valstybės narės pilietis arba gyventojas, bus jai grąžintas, kad, jei reikia, jos teritorijoje atliktų jam skirtą bausmę ar būtų įvykdytas sprendimas dėl įkalinimo.“